

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-41>

**TRANSFORMATIONS IN THE POLITICAL SYSTEM
OF THE PRC FOLLOWING XI JINPING'S RISE TO POWER**

**ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ КНР
ПІСЛЯ ПРИХОДУ ДО ВЛАДИ СІ ЦЗІНЬПІНА**

Sheviakov I. D.

*Postgraduate student,
V. N. Karazin Kharkiv National
University
Kharkiv, Ukraine*

Шевяков І. Д.

*аспірант кафедри політології,
Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

Актуальність аналізу трансформацій політичної системи КНР за правління Сі Цзіньпіна пов'язана з тим впливом, який це має на систему прийняття рішень. Це у свою чергу, суттєво впливає на зовнішню політику КНР, що в умовах зростання впливу Китаю на міжнародній арені загалом, а зокрема з огляду на зростання китайського впливу на Росію, може суттєво вплинути на перебіг та результати російсько-української війни.

Метою дослідження є аналіз трансформацій, що відбуваються в політичній системі КНР після приходу до влади Сі Цзіньпіна.

Трансформація політичної системи КНР після приходу до влади Сі Цзіньпіна характеризується усунення неформальної системи стримування та противаги. Зокрема це проявилось у створенні Комісії ЦК КПК з безпеки та Центральна Комісія з питань комплексного поглиблення реформ. Перша з них покликана централізувати силові інституції під владою голови держави, а друга мала контроль економічних реформ. Будучи головою обох Комісій Сі Цзіньпін посилив свій контроль як над силовим апаратом, так й над економікою КНР. Ще одним інструментом посилення контролю, стало видання наказу Про «Сім тем, про які не говорять» якого мають дотримуватися працівники державних установ, порушення положень указу, зокрема призвело до звільнення ряду працівників закладів освіти, а також переслідування адвокатських спільнот які критикували КПК. Ще одним проявом процесів централізації стало обмеження автономії Гонконгу в наслідок впровадження Закону «Про національну безпеку» в 2020-му році, наслідком чого стало посилення впливу центральної влади та зменшення можливостей для діяльності опозиційних груп [1, с. 13–22].

Типовою для політичної системи після приходу до влади Сі Цзіньпіна стала централізація влади, прикладом цього стало рішення Загальнонаціонального З'їзду КПК щодо фундаментальної ролі «Думок Сі Цзіньпіна» для політичної програми КПК. Також показом є присвоєння Сі Цзіньпіну статусу «ядра партії» який в останнє було присвоєно Ден Сяопіну [2, с. 3].

Надання офіційного статусу ідеологічному доробку лідера КПК є унікальним і до цього не було характерним для КНР після відходу від справ Ден Сяопіна [10, с. 36].

Це може свідчити про зростання ідеологізації партійного апарату та одночасній персоналізації політичної системи після приходу до влади Сі Цзіньпіна. Персоналізація влади також простежується в поверненні маоїстських політичних практик, зокрема масових кампаній. Ще однією ознакою посилення персональної влади Сі Цзіньпіна на КПК можуть слугувати численні антикорупційні кампанії цілями яких часто стають опоненти та суперники чинного лідера КПК. При цьому варто зазначити, що деякі дослідники вбачають у подібних компаніях інструмент підвищення політичної легітимності в очах населення задля зменшення ризиків внутрішньої нестабільності через суспільне невдоволення. [2, с. 4–5; 3, с. 30–32].

Доказом ролі антикорупційних кампаній як інструменту централізації влади може слугувати зменшення відсотку посадовців середньої та нижньої ланки які ставали ціллю таких кампаній після 2019 року та зміна акценту на рядових членів партії. Це може свідчити, що на думку лідера КНР партійна бюрократія після скасування обмеження зайняття посади голови КНР більше ніж два терміни вже не приставляє загрози для його позиції у владній вертикалі. Разом із тим саме скасування обмеження в два термін для особи, що посідає посаду голови КНР є показом, адже обмеження на два терміни діяло з 1978 року та було покликано упередити узурпацію влади та гарантувати колективне лідерство. Ще однією ознакою персоналізації влади є відмова Сі Цзіньпіна від висування кандидатури спадкоємця на посаду Генерального Секретаря КПК, що є відходом від неформальної традиції яка склалася після смерті Мао Цзедуна та може свідчити про бажання Сі Цзіньпіна залишатися на посаді і після завершення другого терміну. [4, с. 5; 5, с. 33–34, 36].

Заважаючи на те, що наступник Сі Цзіньпіна, так і не був названим станом на початок 2026, можна припустити, що він планує залишатися на посаді й після завершення його третього терміну в 2027 році. Ознакою персоналізації влади та повернення до практик періоду Мао Цзедуна також є розбудова культу особистості Сі Цзіньпіна. Проявами цього, є появи голови КНР в публічних місцях для спілкування

з звичайними людьми та обіцянки вирішити їхні проблеми, а також активне висвітлювання ролі Сі Цзіньпіна в досягненнях КНР, зокрема показовою є публікація від 2018, присвячену річниці початку “Реформ та відкритості”, в якій Сі Цзіньпін згадувався вдвічі частіше, ніж Ден Сяопін [5, с. 37].

Як бачимо, після приходу до влади Сі Цзіньпіна політична система КНР стала характеризуватися двома паралельними та взаємопов’язаними тенденціями. Першою є поступовий демонтаж системи стримування і противаг, яку було сформовано після смерті Мао Цзедуна, а другою з них є персоналізація влади та відхід від колективного керівництва в КПК. Доказом наявності цих тенденцій є скасування обмеження на терміни для голови КНР та фактичну відмову Сі Цзіньпіна від призначення свого спадкоємця на посаду Генерального секретаря КПК. У поєднанні з фактичною відмовою від неформального принципу обмеження перебування на посаді Генерального секретаря двома послідовними термінами це може засвідчувати централізацію влади у межах КПК та китайського уряду. Ще одним доказом цього можуть слугувати масштабні антикорупційні кампанії, об’єктами яких стала значна частина внутрішньопартійних опонентів Сі Цзіньпіна. Водночас отримання Сі Цзіньпіном звання “ядра” партії у поєднанні з формалізацією його ідеологічного доробку та популяризація образу Сі Цзіньпіна в національній пресі може свідчити про посилення персоналістичних тенденцій в політичній системі КНР.

Підсумовуючи, можемо сказати, що після приходу до влади Сі Цзіньпіна для політичної системи КНР стали характерними тенденції до централізації та персоналізації влади. Проявами централізації влади можна вважати централізацію влади над силовим апаратом та економічною політикою. Додатковою ознакою централізації влади може слугувати скасування обмеження на два терміни для посади голови КНР та відмова Сі Цзіньпіна від неформальної традиції призначення наступника на посаду Генерального Секретаря КПК, можуть свідчити про бажання чинного голови держави та партії залишатися на своїй посаді і надалі. Окрім цього присвоєння чинному Генеральному Секретарю статусу «ядра партії» та формалізація статусу його ідеологічного доробку в поєднанні з формуванням культу особистості свідчать про зусилля націлені на персоналізацію влади. Інструментом посилення влади чинного голови КПК стали кампанії по боротьбі з корупцією жертвами яких часто стають політичні опоненти та конкуренти Сі Цзіньпіна.

Ці процеси можуть призвести до посилення непередбачуваності в прийнятті рішень та як наслідок призвести до зростання ризиків конфронтації між КНР та Заходом на міжнародній арені. Відмова

від «колективного лідерства» та персоналізація влади також можуть у середньостроковій перспективі підвищити вразливість політичної системи КНР. В цілому це створює несприятливі умови та загалом підвищує ризики пов'язані з поглибленням залучення КНР в підтримку російської агресії.

Література:

1. Fang Q., Li X. Xi's Chinese Dream and its Challenges. Duluth, 2023. 16 p. URL: https://lup.nl/wp-content/uploads/Fang_Introduction.pdf
2. Perry E. J. China's Governance in the "New Era" of Xi Jinping. Cambridge, 2024. 7 p. URL: https://elizabethperry.scholars.harvard.edu/sites/g/files/omnuum8556/files/chinas-governance-in-the-new-era-of-xi-jinping_1.pdf
3. Fayard E. The Politics of Corruption: A Critical Examination of the Anticorruption Strategy in Xi Jinping's China. London, 2022. 11 p. URL: <https://upr.lse.ac.uk/articles/61/files/submission/proof/61-1-441-1-10-20220321.pdf>
4. Pei M. From Purge to Control: A Recent Pivot in Xi Jinping's Anti-Corruption Crackdown. Los Angeles, 2025. 13 p. URL: <https://theasanforum.org/the-persistent-soaring-ambitions-of-xi-jinpings-new-era-for-china-socialism-and-the-globe/>
5. Ramirez P. POWER TO XI: HOW XI JINPING CONSOLIDATED POLITICAL POWER IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. Monterey, 2019. 124 p. URL: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c6/POWER_TO_XI_HOW_XI_JINPING_CONSOLIDATED_POLITICAL_POWER_IN_THE_PEOPLE%27S_REPUBLIC_OF_CHINA_%28IA_powertoxihowxiji1094562804%29.pdf